

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЖЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР.

№ 12 (1234)

Субота, 8 лютага 1958 года

Цана 40 кап.

Бессмяропны подзвіг

Усім вядомы легендарны подзвігі абаронцаў Брэсцкай крэпасці. Геройна абараняўся ў першыя дні вайны і пасажырскі вакзал — Брест Цэнтральны.

22 чэрвеня 1941 г. у тры гадзіны 55 хвілін раніца, калі над Брэстам толькі займаўся зорак, пачалі вранца снаряды гітлераўскай артылерыі на прывакзальнай плошчы. На вакзале сабраліся людзі з дзецьмі, якія спадзяваліся выехаць на ўсход. Была німа ваенных.

У першыя гадзіны нападу чыгуначны вузел Бреста падпаў пад умоцненні абстрэл і бамбэжку. Хутка чыгуначныя шляхі Бреста Цэнтральнага апынуліся пад праціўным кулямётным агнём з боку чыгуначнага маста, таварнай канторы і дэпо. Там былі агнявыя кропкі гітлераўскіх дыверсантаў.

Група ваенных пад камандай старшага лейтэнанта, заняўшы абарону на подступах да вакзала, павяла агонь, знішчаючы ворагаў. Сярод абаронцаў былі таксама работнікі грамадзянскай і чыгуначнай міліцыі. Калі на дарозе павялілася група гітлераўскіх разведчыкаў, на іх былі дадзены смертэльныя залпы.

Пасля гэтага інтэнсіўным артылерыйскім агнём гітлераўцы абстрэлі вакзал і суседнюю плошчу. Нашы ваенныя занялі абарону каля будынка і ў самім вакзале.

Спробы людзей выйсці з будынка былі дарэмна: дарога аказалася адрэзанай.

Прыкладна праз гадзіну пасля пачатку абстрэлу горада самалёты з чорнымі крыжамі пачалі бамбіць выхадныя шляхі вузла, чыгуначныя саставы і абстрэльвалі людзей.

На вакзале знаходзіліся таксама начальнік аддзялення эксплуатацыі чыгуначнага вузла Е. Іванюк, начальнік дыстанцый сувязі М. Мартынюк, дыспетчар вузла А. Шыхаў. Яны дапамагалі накіраваць усіх цывільных у падвальныя памяшканні, дзе сабралася некалькі соцень чалавек. Пачаўся жорсткі бой за вакзал.

Фашысцкія аўтаматчыкі шчыльна самакнуліся вакол будынка. У ход наймілі гранаты. Савецкія воіны перайшлі ў падвальнае памяшканне.

На бязым пасту, абараняючы будынак вакзала, загінулі смерцю адважных гг. Еліні і Собалеў. Некалькі работнікаў чыгуначнага вузла ў гэты сутычцы былі паранены, адстрэльваючыся, спусціліся ў падвал. Вораг захапіў надземную частку вакзала.

Праз хвілін пятнаццаць-дваццаць захопнікі пачалі крычаць па-руску, каб усе выходзілі з падвала і здаваліся, абяцалі добрае жыццё ў гітлераўскай Германіі.

Калі на гэтую правакацыю ніхто не падаўся, фашысты пачалі страляць у ценны праход з аўтаматаў і закідалі яго гранатамі. Потым наспрабавалі правакацыю ў падвал, але былі сустрыты дружным агнём. Несучы страты, яны адступілі назад. Пасля трэцяй атакі ворагі ўстанавілі ўсе выхадныя і вокны кулямёты. Пачалася асада падвала, які ператварыўся ў неспрытную крэпасць.

Увечы было вырашана выпусціць удзець усіх цывільных наверх. Спідзваліся, што акупанты не краўчы, не будуць чапаць цывільных людзей, ды яшчэ жагучы з дзецьмі. Удзень пачалі выходзіць наверх напалоханыя, пераніжаныя падвальным пылам і брудам людзі. Яны былі адціснутыя гітлераўскімі малойчыкамі да будынка вакзала.

Захопнікі думалі, што следам за бяззбройнымі выйдучы і здэдуцы на іх ліста савецкія воіны, і шчыльнай атачылі выхад.

Але ў падвале рыхтаваліся да новай сутычкі. Наспех забарыкадзіралі ўваход. Мужныя абаронцы пачылі за лепшае памёрці, чым габэна скарыцца перад ворагам. У падвале засталася 32 савецкія воіны, адрэзаны ад навакольнага свету. З імі знаходзіліся чалавек сорок цывільных, частка з якіх таксама мела зброю.

А гітлераўцы пачалі расправу з бяззбройнымі мірнымі людзьмі, што выйшлі з падвала. Яны стралялі на натоўпу з аўтаматаў і пісталетаў. Яны вакзалі і на чыгуначных шляхах засталася многа забітых і параненых. Частка людзей кінулася ўцякаць і выратавалася.

На трэці дзень з паўночна-заходняга боку вакзала гітлераўскія ваякі прабілі з перона шчыльную ў сцяне і кінулі туды газавыя шашкі. Але адзін з савецкіх камаўдзіраў хутка змачыў шыбель вадой з паравога вентыля, падпаў да шашак і пацутыў іх.

На чацвёрты дзень раніцай савецкія патрыёты зноў пачалі на ламанай рускай мове патрабаванне, каб яны адзіліся. На гэты раз нічога не абяцалі, а прагражалі, што ў выпадку непадпарадкавання ўсіх чакае пакутлівая смерць.

У адказ насмаліся дружныя стралы. Ад гранатнай кулі заваляўся чарговы фашыст. Хутка ў падвал лінула вада. Мужныя абаронцы стараліся перагарадзіць ёй дарогу, завальваючы праходы мяшчамі з мукой. Але намаганні былі дарэчнымі. Вада лілася і лілася. Ворагі пусцілі ў падвальныя калонак. Вада найшла ў падвал аж пад рукі і спынілася. Яна была халодная і брудная.

Фашысты разлічалі, што ў такіх умовах чалавек доўга вытрымаць не зможа. Але ні ў першы дзень пасля засталення падвала, ні пазней ворагі свайго не дамагліся. Савецкія патрыёты мужна сустралялі тварам у твар са смерцю.

Знясіленыя абаронцы засыналі, стоячы ў вадзе, абарніўшыся аб сцяну. Усе былі вельмі стомленыя ад бяссонніцы, голду, баёў у неперародных умовах, але як толькі пад зямлей, у прасвеце вокнаў паўляўся варажы цень, туды з засады пасылаўся гранатны стрэл.

Да абаронцаў вакзала даносіўся грукат бою з боку Брэсцкай крэпасці, і гэта падбадзёрвала людзей. Вырашылі падзліцца на групы і выходзіць з падвала на прарыў акружэння.

У ноч з 28 на 29 чэрвеня да выходу падрыхтавалася першая група — калі трыццаці чалавек. Кінуўшы некалькі гранат, героі кінуліся на прарыў з грознымі крыкмі «ура».

У падвале было чуваць, як наверх пачалася кароткая жорсткая сутычка; ірваліся гранаты, трашчалі кулямётныя, вінтавыя і аўтаматныя стралы. Дагэтуль няма звестак аб тым, ці ўдалося каму прарвацца праз гэтае вогненнае кола. Адзін з герояў прарыву быў смартальна паранены ля самага выхаду.

У суседнім адсексе падвала тэлефаністка чыгуначнага вузла В. Крывцова заўважыла назіральных каналаізаваных люд. Па стверджэнню работнікаў чыгуначнага вузла была сцёбавая труба, якая ішла да ракі Мухавец.

Кінуўшы 29 чэрвеня ў гэтую бетонную трубу, куды сцякалі нечыстыя, спусціліся чатыры чалавекі, спадзючыся або выйсці да Мухавца, або знісіці прамежкавы выхадны калодзеж. Ікі лёс гэтай групы, ці ўдалося ёй прабрацца на паверхню, ці не — да гэтага часу невядома.

У падвале засталася каля дзвядцяті чалавек — найбольш здаровыя і трывалыя байцы. Сярод іх знаходзіліся і работнікі чыгуначнага вузла М. Мартынюк, А. Шыхаў. Засталася таксама В. Крывцова. Доўга абмяркоўваліся розныя варыянты адыходу. Было вырашана прытаіцца і як мага больш пратрымацца ў падвале ў надзеі на тое, што вораг зніме пасты і можна будзе выйсці на паверхню.

Абаронцы прытаіліся ў падвале, стараючыся не падаць ніякіх адзнак жыцця. На доўгія аўтаматныя стралы ворага больш не адказвалі.

Удзень 30 чэрвеня адзін з абаронцаў выявіў, што можна пралезці з падвала пад высокім вісячым перон, з усходняга боку вакзала. Туды ледзь можна было пралезці толькі па тэсту. Аказалася, што адуць былі маленькія дзверцы і акно ў склад вугалю. Ад радасці забілася сэрца, калі баец убачыў праз навалены вугаль маленькі кавалачак блакітнага неба.

З вялікай асцярожнасцю прыскупоўваўся воін, што робіцца наверх. Ён пераконаўся, што месяц гэтае ворагамі не заўважана і не ахоўваецца. І ў ноч на 1 ліпеня апошняга група абаронцаў Брэсцкага вакзала выйшла праз знойдзены ход. У гэтую ж ноч усе яны пакінулі акраваўлены, але непакораны горад.

Многія з іх уступілі ў рады народных месціцаў. Вольга Крывцова некаторы час працавала ў Брэсце партызанскай сувязі, выконваючы розныя даручэнні. Дзе яна цяпер — невядома. Міхась Мартынюк быў палітрук партызанскага атрада імя Ляо Пінскага злучэння, а Аляксей Шыхаў ваяваў у Брэсцкім злучэнні. Абодва яны цяпер працуюць на Беларускай чыгуначцы.

А. ШАХНОВІЧ.

Гэта ваза, зробленая на Ленінградскім фарфаровым заводзе імя Ляманоса, прысвечана пятнаццацігоддзю разгрому фашысцкіх войск у раёне Сталінграда. Аўтары яе — мастак В. Любчанка і скульптар В. Сямёнаў.

Яна прызначана ў падарунак гораду-герою.

(Фотахроніка ТАСС).

Плакат мастака С. Раманава.

Кінафільм аб знаходжанні М. С. Хрушчова ў Беларусі

Кінастудыя «Беларусьфільм» выпушчаны спецыяльны хронікальны кінафільм, прысвечаны знаходжанню ў Беларусі першага сакратара Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза Мікіты Сяргеевіча Хрушчова. Кінафільм пачынаецца кадрамі прыезду Мікіты Сяргеевіча Хрушчова ў Мінск. З дапамогай кінааператара глядзючым разам з дарогімі гаспадынямі пачынаюць у калгасе «Новы быт» і яны Гасталы Мінскага раёна, наведваючы аўтаматныя і трактарныя заводы.

Пісьменнікі на аўтазаводзе

Днямі адбылася сустрэча беларускіх пісьменнікаў з работнікамі Мінскага аўтамабільнага завода. На вечары з чытаннем сваіх твораў выступілі П. Кавалёў, В. Вольскі, П. Макаль. Яны падзяліліся творчымі планами і аказалі на шматлікія пытанні чытачоў.

Саракавай гадавіне БССР — дастойную сустрэчу

(Нарада актыву работнікаў культуры БССР)

беларускіх кампазітараў. Перспектывым планам прадугледжана штогод ставіць не менш двух арыгінальных оперных і балетных спектакляў. Ужо ў гэтым годзе театр маркуе паставіць новую оперу кампазітара А. Туранкова «Яснае світанне» (лібрэта А. Бачыны) і балет Г. Вагнера «Падстаўная нявеста» (лібрэта Я. Рамановіча). У наступныя гады маркуюцца работа над пастаўкамі опер «На самай граніцы» Ул. Алоўнікава (лібрэта А. Бачыны), «Кастусь Каліноўскі» і «Песня аб ішчэці» Д. Лукаса, «Раскіданае гняздо» (на п'есе Я. Купалы) М. Чуркіна і інш.

П. Лютаровіч унёс карысную прапанову аб максімальным набліжэнні операга мастацтва да працоўных рэспублікі. Таму, кажа П. Лютаровіч, будзе вельмі мэтазгодным, калі на веснавыя месяцы театр будзе выязджаць са сваімі спектаклямі ў абласныя цэнтры Беларусі, а адтуль асобнымі канцэртнымі бригадамі — у раёны і калгасы.

У 65 калгасах пабывалі летась кулацаўці са сваімі спектаклямі; — сказаў дырэктар тэатра імя Я. Купалы А. Тэлічэн. — Выезды да калгаснікаў і сельскіх не пашкодзілі выкананню рэпертуарнага плана. І ў гэтым годзе театр упушчаны, што глядзючым усе намячаныя пастаўкі, сярод якіх будзе чатыры спектаклі на ігесах беларускіх аўтараў — «Людзі і дэблы» К. Крапівы, «Каб людзі не журдыліся» А. Макаленка, «Дні нашага нараджэння» І. Мележа і «Барадзёўскі гамбіт» Я. Васіленка.

Аб надзейным патрабаванні беларускай кінематаграфіі гаварылі ў сваіх выступленнях рэжысёр Ул. Нурзі-Сабліні і дырэктар студыі «Беларусьфільм» В. Сямёнаў. Яны прызналі, што якасць некаторых беларускіх карцін невысокая, таму гэта на студыі вельмі мала змагаюцца з павышэннем ідэйнай і мастацкай якасці фільмаў. Акрамя таго, на студыі няма

АДКАЗНЫЯ ЗАДАЧЫ УСТАНОВАЎ КУЛЬТУРЫ

Пройдземся па заснежаных вуліцах нашых гарадоў і вёсак. Першае, што прыцягне увагу, — яркія агні агітпунктаў. У дамах, дзе размясціліся выбарчыя ўчасткі, найбольш светла і цёпла, найбольш ажывлена і радасна, найбольш магаладна.

Па ўсёй нашай неабсяжнай краіне шырока разгарнулася падрыхтоўка да выбараў у Вярхоўны Савет ССРСР. Створаны выбарчыя акругі і камісіі, складзены і ўдакладнены спісы выбаршчыкаў. Цяпер праходзіць вылучэнне кандыдатаў у дэпутаты вярхоўнага органа Савецкай ўлады.

Работы, калгаснікі, інтэлігенцыя сваімі першымі кандыдатамі ў дэпутаты Вярхоўнага Савета ССРСР вылучаюць кіраўнікоў Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада: таварышаў А. Б. Арыстанова, М. І. Валева, І. І. Бражнева, М. А. Булганіна, К. Я. Варашылава, М. Г. Ігнатова, Я. Э. Каліберзіна, А. П. Кірыленку, А. І. Кірычанку, Ф. Р. Казлова, Д. С. Каротчанку, А. М. Касмыгіна, О. В. Куцісіна, К. Т. Мазурава, В. П. Мжаванадзе, А. І. Мікалая, Н. А. Мухітзінава, П. М. Паспелова, М. А. Суслава, К. А. Фурцаву, М. С. Хрушчова, М. М. Шверніка.

Сярод кандыдатаў у дэпутаты Вярхоўнага Савета ССРСР — наватары прамысловасці, перадавікі сельскай гаспадаркі, дзеячы навукі, культуры, мастацтва, прадстаўнікі Савецкай Арміі.

Кандыдатамі ў дэпутаты ад беларускага народа вылучаны ў ліку іншых старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў Беларусі П. У. Броўка, рэктар Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ул. І. Леніна А. Н. Сеўчанка, брыгадзір трактарнай брыгады Рудзельскай МТС Гаўскага раёна В. М. Багдановіч, дырэктар калгаса «Новае жыццё» Лунінецкага раёна В. Д. Маркевіч, работніца Віцебскага дыянавога камбіната Г. Э. Зайцава і інш.

Выбарчая кампанія праходзіць у абстаноўцы ўсенароднай барацьбы за палювае ажыццяўленне планаў камуністычнага будаўніцтва, пастаўленых гістарычным XX з'ездам КПСС. Вось чаму так важна, каб усе клубы, дамы культуры, бібліятэкі, хаты-чытальні, чырвоныя куткі, каб уся вялікая армія работнікаў культуры ў цеснай садружнасці і пры актыўнай дапамозе мясцовых партыйных і савецкіх арганізацый разгарнулі шырокую агітацыйна-прапагандысцкую і культурна-масавую работу сярод насельніцтва. У змястоўных гутарках і лекцыях, у час разнастайных тэматычных вечараў і іншых масавых мерапрыемстваў трэба даходзіць і ярка растлумачваць народу ўнутраную і знешнюю палітыку Камуністычнай партыі, палітыку міру і дружбы, заклікаць савецкіх людзей актыўна змагацца за выкананне ўсіх народна-гаспадарчых планаў.

Нядаўна нашу Беларусь наведаў Першы сакратар ЦК КПСС Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў. Ён паставіў перад партыйнымі і савецкімі арганізацыямі рэспублікі, працаўнікамі калгаснай вёскі рад важных кардынальных пытанняў развіцця сельскай гаспадаркі. Трэба ўважліва вывучыць усе гэтыя парадкі і прапаванні і зрабіць з іх практычныя вывады. І тут непачаты край для праўлення ініцыятывы ўсім работнікам культурнаасветных устаноў Беларусі.

У гэтыя перадыбарчыя дні асабліва магаладна быць у Вельскай сельскай бібліятэцы Полацкага раёна. Што прыцягвае сюды калгаснікаў? Перш за ўсё ўмяла работа бібліятэкараў — настаўніцы Тамары Собалевай. Толькі за апошні час тут праведзена некалькі гутарак аб савецкай выбарчай сістэме і Канстытуцыі ССРСР. На кніжныя вітрыны — літаратура, якая расказвае аб поспехах нашай Радзімы за гады Савецкай ўлады. У плане работы бібліятэкі — цікавыя вечары для жывёлаводаў і маладых калгаснікаў, канцэрты мастацкай самадзейнасці і г. д.

А нядаўна Полацкі раённы аддзел культуры ў гонар выбараў правёў справядзачны канцэрт, у якім прынялі ўдзел лепшыя калектывы сельскай ма-

На выбарчым участку

У памяшканні мінскай сярэдняй школы № 53 адбыўся сход выбаршчыкаў Варашылаўскага раёна. Дэпутат райсавета пісьменнік П. Кавалёў зраў справядзачу аб рабоце дэпутатаў райсавета. Затым пісьменнікі Ул. Корбан, М. Пякірат і В. Зуб прачыталі свае новыя творы.

Лекцыі і даклады

Многа людзей вечарамі ў клубе калгаса імя Горкага Васільшчынскага раёна. Тут працуюць лекторы, якія кіруе настаўніца т. Брагінец.

За апошні месяц члены лекторыя прачыталі дзесяць лекцый на палітычны і сельскагаспадарчы тэмы. Рыхтуюцца тут да выбараў у Вярхоўны Савет ССРСР. Нядаўна былі прачытаны лекцыі і даклады — «Як пабудаваны і працуюць Вярхоўны Савет ССРСР», «Непарушы блок камуністаў і беспартыйных», «Як у Савецкім Саюзе ажыццяўлена спраўданае народнаўладдзе».

А. СВІРКО.

стацкай самадзейнасці. Іх яркія самабытныя выступленні паказалі, якіх поспехаў дасягнулі калгасныя артысты за мінулы год.

Многа цікавых мерапрыемстваў наладжваецца цяпер у Аляксеевіцкім сельскім клубе Драгічынскага раёна, у Залескім сельскім Доме культуры Сморгонскага раёна, у калгасным клубе сельсасарцей «Камуніст» Кіраўскага раёна.

Але мы яшчэ не можам сёння сказаць, што ўсе ўстановы культуры рэспублікі сталі тымі прыцягальнымі цэнтрамі культурна-масавай работы, вакол якіх групуюцца калгасныя і рабочыя моладзь, дзе могуць знайсці цікавыя для сябе заняткі і пажлы наставнік, і пажлы рабочы, жывёлавод, тэхнік і інжынер. Есць у нас яшчэ німа і такіх клубоў, хат-чытальні і бібліятэк, якія ганяюць высокую годнасць устаноў культуры. Падобныя факты можна напаткаць у Вітомльскім, Буда-Кашалёўскім, Ганцавіцкім, Лельчыцкім і іншых раёнах рэспублікі. У многіх культасветустановах гэтых раёнаў халодна, наўтульня, адсутнічае наглядная агітацыя, не праводзіцца ніякай культурна-масавай работы сярод насельніцтва.

Вядома, з падобнымі фактамі нельга мірыцца. Работнікам культуры неабходна штодзённая канкрэтная дапамога з боку масовых партыйных і савецкіх арганізацый. Калі сельскія Саветы, калгасныя партыйныя арганізацыі сур'ёзна возьмуцца за справу, дык не цяжка будзе забяспечыць клуб ці бібліятэку палівам, знойдзеныя срэды для нагляднай агітацыі, для набыцця кніг, для правядзення лекцый і дакладаў. Тады і работа пойдзе веселей: моладзь, усе калгаснікі будуць ахвотна наведваць свой клуб.

Пачасны абавязак мясцовай інтэлігенцыі — настаўнікаў, спецыялістаў сельскай гаспадаркі, медыцынскіх работнікаў — аказаць самую дзейную і актыўную дапамогу нашым установам культуры. Калі мы зможам дасягнуць таго, што кожны настаўнік, аграрон, урач будзе лічыць за высокі гонар права ўдзельнічаць у рабоце клуба, быць у навадзейным памочнікам, — справы ў нас намага папаліцца.

Вельмі многае могуць зрабіць дзеячы літаратуры і мастацтва. Цяпер асабліва часта трэба быць у клубах, дамах культуры, бібліятэках, на прадпрыемствах, у калгасах і МТС. Божны іх прыезд у калгас, на прадпрыемства — вялікая і радасная свята для працоўнага вёскі і рабочых фабрык і заводаў. Трэба шчырна і ўмацоўваць сувязь творчых работнікаў мастацтва і літаратуры з працаўнікамі горада і вёскі.

Задача заклучаецца ў тым, каб выбарчая кампанія ўнесла новы свежы струмень у работу кожнага клуба і дома культуры, кожнай хаты-чытальні і бібліятэкі, кожнага чырвонага кутка. Мы можам і абавязаны гэтага дасягнуць.

У чацвер, 6 лютага адбылася нарада работнікаў культуры БССР. На нарадзе прысутнічалі кіраўнікі і галоўныя рэжысёры рэспубліканскіх і абласных тэатраў, работнікі студыі «Беларусьфільм», філармоніі, эстрады, культасветустановаў, выдавецтва, драматургі, мастакі, кампазітары.

З дакладам аб выніках работы за 1957 год і задачах устаноў культуры рэспублікі на 1958 год выступіў міністр культуры БССР Г. Я. Нісілёў.

Дакладчык падкрэсліў, што мінулы год праходзіў пад знакам усенароднага падрыхтоўкі да 40-годдзя Кастрычніка. З вельміным удзімам рыхтаваліся да гэтага свята і работнікі культуры Савецкай Беларусі. Вынікам гэтай падрыхтоўкі былі новыя оперныя, балетныя і драматычныя спектаклі, новыя творы нашых мастакоў, скульптараў, кампазітараў, якія атрымалі шырокае прызнанне народа. Значна пашырылася культурна-асветная работа, асабліва сярод сельскага насельніцтва.

Дасягненні работнікаў культуры ў мінулым годзе дастойна адзначылі на дэкада Беларускай музыкі, на рэспубліканскім і Усесаюзным фестывалях драматычных тэатраў і музычных калектываў.

Работа гэтага года, адзначыў дакладчык, будзе праходзіць пад знакам падрыхтоўкі да саракавай гадавіны БССР, і таму важна не толькі амацаваць, а і пашырыць дасягнутыя поспехі да ўсіх галін культуры і культурна-масавай работы.

Дакладчык паставіў перад работнікамі культуры рад важнейшых задач далейшага павышэння ідэйнай і мастацкай якасці ў творчасці тэатральных, мастацкіх калектываў, драматургаў, кампазітараў, мастакоў, рэжысёраў і артыстаў.

Вельмі актыўна разгарнуліся спрэчкі на дакладу, у ходзе якіх было ўнесена многа цікавых прапановаў і меркаванняў. Дырэктар тэатра оперы і балета т. Лютаровіч расказаў аб дэвоці цікавых меркаваннях калектыву адносна перспектываўнага плана. Тэатр ўжо распрацаваў такі план на бліжэйшыя тры-чатыры гады, у якім прадугледжаны пастаўкі рускай і зарубешняй класікі, опер і балетаў

Кватэра ў новым доме

(На таткі архітэктараў)

Задача прэжыка павелічэння колькасці жылля, пастаўлена партыяй і ўрадам у паставае аб развіцці жыллёвага будаўніцтва, разам з тым падкрэслівае неабходнасць павышэння якасці жылля і яго абсталявання. Прыкладна 80 працэнтаў часу людзі праводзяць у памяшканнях, а большую частку свайго жыцця — у кватэрах. Дома чалавек атмачвае, набіраецца сіла для работы. Тут праходзіць жыццё сям'і, складаецца свядомасць дзяцей. У чалавека заўсёды настольнае імкненне да прыгожання жылля і рэчы побыту. Прыгожы адзенне, мэбля, рэчы ствараюць утульнасць і радасць жыцця, срываюць жыццёвыя пераходы і прайздольнасці, выклікаюць прыхільнасць і любоў да свайго дома, вуліцы, горада.

Мы наведлі некаторыя дамы, падысктаваныя да зямлі, і кватэры налічаны заселеных дамоў, завізны і магазіны, дзе прадаецца мэбля і асвятляльныя электраарматура. Нам, як і навабелам, здаецца, што многія не ў парадак. Не відзіць воштыя, алапатыя рукі архітэктара і мастака ў абсталяванні жылля пакояў і кватэраў абсталявання. Гэтую навадэцу мала ўвагі. Усе даверана адным будаўнікам, якія не могуць выразаць пільнаты вострага парадку, бо ў іх — свае вялікія заданні.

Жылля дамы будуюць цяпер новым сучасным метадам, а аблічча кватэр, якая аддзяляе работу, на валькі жаль, — без змен.

Вось, напрыклад, 55-кватэры дом № 14 па вуліцы Захарова ў Мінску і 95-кватэрыны дом, размешчаны побач, — амаль гэтыя ж. Аддзяленніцы работы ў іх праводзіць аднаведны тэатр Міністэрства будаўніцтва БССР. Як ія недарожны ў гэтых дамах? На пляцоўках лесвічных клетак «прыгожыя» — лямпы карніз, які рэзка абарвынае каля нахіленай плоскасці лесвічнага марша. Прадэлена новая «цінчатая», але зроблена гэта неіспітаны, не жахуць аб тым, што наогул на лесвіцы лямпы прыгожыя непатрыбы.

Дзяржыны прыёмы ў некаторых пакоях маюць памырэнны ўгару ці ўніз. У частцы пакояў разетка на столі — не адпавядае размяшчэнню вокнаў і робіць уражанне асіметрычнасці.

У кватэры дома № 21 па Омскаму завулку, ужо аддзялена ў асплудатанню, у ідэалі — шпалеры змочыта зялёнага колеру з дробнымі кветкамі, а ў пакоях — цёмнасінія. Паказі лямпы карнізы «прыгожыя» пакоі і нападценныя пірэні. Ва ўсіх памяшканнях — убогія малочныя шары для асвятлення. Багата паводна металічных частак асвятляльнай арматуры не выражае прыгожыя яе формы. Антрэсоўная шафа з дзверцамі з кухні мае глыбокія каля трых метраў, што робіць яе падобнай на нейкую шару.

У большасці выпадках афармляюцца кватэры па стандарту: вокны і дзверы — белыя, сцены — ў бялых танах; блендаблагітны, блендавохрысты, блендазлавы і да т. п. На сцены — нават, частей алапаты.

Іх правіла, на каштарысе прадуладжана дзвухпаластовая тынкаўка: першы пласт — асноўны, другі — зацэпны. Верхні пласт павінен быць з дробным піськом, але будаўнікі звычайна робяць зацэпку адным і тым жа растворам. Таму наверхні сцены шурпата. Накал у такім выпадку мае толькі прызначэнне схваць нізкую якасць атынкаўкі і плямы ў грунтоўцы. Нарэка сцены зварываюцца лямпы карнізам, пафарбаваным у пурпурна-белы колер, а стэль робіцца пасяродзіне. Дазво, што стайныя работы вельмі часта выконваюцца драні і з нізкаякаснага матэрыялу. Тое ж можна зазначыць пра аконную і дзверную фарнітуру. Апроч таго, увайшоў у звычай пры малярных работах усе ручкі, кручкі і зашчэпкі заліваюць фарбай. Потым яны ніяк не ачышчаюцца. Вось такая, звычайна, якасць апрацоўкі і «эстэтычнае» аблічча кватэр. Так ідзе справа дзесяткі год.

Завод гіпсавых вырабаў выпускае блок карнізных дзяр і лямпы разетка для столі. Іх ужываюць наступным чынам. Пакой — на вострым з паловай — дзевяці квадратных метраў, а разетка на столі —

вельмі карысна, прыкладна, з паросом. Да прасторы пакой яна не пасуе, выгладзе не прыгожа, але яе ставіць, не задумваючыся пра гэта.

Малюнак жыллага карніза таксама вядлі да пільнага звычайнага жыллага пакоя. Але менавіта такімі карнізамі і разеткамі «прыгожваюць» кватэры ў тым жа доме № 14 па вуліцы Захарова.

Так будаўнікі, часам не жадаючы таго, самі робяць прыгожыя рэчы.

Наогул карнізы ў звычайных жыллых пакоях вышыней у 2,7—3 метры дзеш не рабляць. Калі заўважылі сцены са столу толькі акружылі — гэта ачышчыць пераход, зробіць яго менш прыкметным і не будзе падкрэсліваць вышыню памяшкання.

Як бы добра ні быў пафарбаваны пакой, але калі не ўлічыта яго прызначэнне — атрымаецца вынік зусім неспадзявана. Печына афарбоўка халодных тонаў, хай і добра выкананая, у пакоях з вокнамі на поўнач заўсёды будзе ствараць прыгнечаны настрой. Сцены можна пафарбаваць клеевымі фарбамі глады і з навабелам, іх можна аблічыць шпалерамі, можна ўжыць і паэрычныя лямпы элементы, але самае галоўнае — трэба абавязкова дамагчыся, каб у кватэры было па магчымасці ўтульна, светла, прыгожа. Бо з адных і тых жа матэрыялаў можна зрабіць дрына, але можна — і вельмі добра, з густам.

Натуральна ўнікае пытанне: чаму па ўсім гэтым не прымаюць уліку архітэктары і мастакі? — спецыялісты, якіх вучаць правільна вырашаць падобныя пытанні, у тым ліку і пытанні арганізацыі прасторы, формы, колеру і г. д.?

Думаецца, цяпер у сувязі з будаўніцтвам вялікай колькасці жылля дамоў па тыповым праектах, патрэба ў архітэктараў і яго ролі на будоўлі павінны асабліва вырасіць. Аўтарскі нагляд павінен усталявацца не толькі на значных грамадскіх будоўлях, але і ў масавым жыллым будаўніцтве, дзе ён пакуль што зусім адсутнічае.

Неадразава ўзнімаецца пытанне аб зручнай, прыгожай і таннай мэблі, а цяпер пасля пытанне аб мэблі для маламетражных кватэр. Наша масовая прамысловасць нічога па сутнасці ў гэтым напрамку не зрабіла.

У малых магазінах Мінска прадаюцца вялікія кананы з непрыгожай абліччай, гардэробы, шырокія і падобныя на тэлефонную будку, дарэгія кніжныя шафы, сталыя і сталовыя гарнітуры. Побач з гэтым надзіна патрэбны рэчы тут няма. У Савецкім Саюзе характэрная рыса жыцця працоўных, незалежна ад іх прафесіі, — заняты разумовай працай. Аднак пастараўце набіць пісьмовы ёгол, добрую і надарую кніжную паліцу і г. д. Многія вымушаны кніжныя паліцы-сталы заказваць прыватным парадкам. Найбож такая паліца для масавай вытворчасці аманта скаладана?

Маблевыя прамысловыя рэспублікі яшчэ не падрыхтавалі да выбару мэблі і кухоннага абсталявання новых узораў для маламетражных кватэр.

Шафа-стол, шафа-буфет і ўвогуле секцыяныя шафы, якія сумашчаюць роўны бытавыя функцыі, зусім адсутнічаюць у продажы — аб выпуску іх і спецыяльнай мэблі для кухні ніхто не задумваецца.

У продажы ёсць мэбля двух катэгорыяў: непрыгожай, пафарбаваная і вельмі дарэга, разамічана на вялікую пільну, і танная, нізкагацункова, нізурчана і таксама непрыгожай. Няма нічога, што было б даступным і зручным.

Зусім не абавязкова прыгожую мэблю рабляць з масіўнага дарэга дрэва ці фармавалі каштоўнымі пародамі дрэваў. Можна з поспехам рабляць яе з сены і не лакаваць, а працоўнае агнявым спосабам, што дае прычуну трывалую паверхню, якая захоўвае малюнак пароды дрэва.

Цікава мэбля атрымаецца пры светлай малявай афарбоўцы ў спалучэнні з сакавітай дэкаратыўнай тканінай. Гаспадары заўсёды могуць выбіць і асважыць яе самі.

Ды што казаць — многа можна знайсці спосабаў зрабіць надарую, прыгожую і зручную мэблю, але для гэтага патрэбны вынаходліваць, выдумка і густ.

З абавязнымі і дэкаратыўнымі ўкалінамі і шпалерамі справа таксама нікуды не вартая. Няма тканін, і ў прыватнасці — упрыгожаных беларускімі арнамантам. Гэта вялікая пераходка для выпуску добрага мэбля. Без прыгожых тканін спецыяльнага прызначэння немагчыма зрабіць ні фіранкі, ні шторы. Напрыклад, цяпер у маламетражных кватэрах прадукцываюцца спальняе месца ў агульным пакоі. Натуральна, што ў навабелу ўнікае патрэба ў фіранках прыгожых і недарэгіх, а ў магазінах пакуль што знайсці што-небудзь прыдатнае немагчыма.

Шмат год будуюць жылля дамы з тыповымі памерамі вокнаў і дзверей, але ні разу не было ў продажы гэтых прыгожых штор і фіранак, якія жыццары з удзячнасцю набываюць.

Пасельніцтва патрэбна прыгожая мэбля і абсталяванне кватэры. Неабходна ў гэтай галіне зрабіць такі ж рэзкі наварот, як і ў жыллым будаўніцтве.

Для забавлення запатрабаванай населенасці, з пункту погляду наменкатуры, мэбля мэтазгодна вырабляць камплектамі, гарнітурамі, наборамі і — абавязкова — асобнымі прадметамі.

Вельмі карысным пачыненнем была б арганізацыя конкурсаў на вынаходныя мэбля і абсталявання для кухні. Неабходна стварыць макеты новых кватэр з кухнямі і шырока пазнаёміць навабелу з імі і новым іх абсталяваннем.

Без малабарытнай мэблі і без шырокага паказу і растлумачэння прычынаў маладога жыллага будаўніцтва асобна маламетражную кватэру будзе цяжка. Аднак можа быць арганізацыя і ўпраўленне папярэвай і дрэваапрацоўчай прамысловасці гэтае пытанне не турбуе.

Тое ж можна сказаць адносна электраасвятляльнай арматуры. Да гэтага часу няма камплектаў для кухні або жыллага пакоя.

Хацелася б выказацца аб некаторых момантах арганізацыянага парадку.

Мы лічым, што тыповыя праекты, як у Беларусі, так і ў Маскве, наогул недаробляюцца. У іх зусім не абліччаваць важны момант — аддзяленніцы работы па кватэры. А праект павінен мець малюнак ўсіх памяшканняў кватэры ў каларыным вырашэнні для пакояў рознай арнаманты і з поўным наборам работных дэталей цагляных элементаў і г. д.

Напрадэліна таўмачальная запіска павінна расказаць будаўнікам аб мастацкай залюме аўтару. Гаворка ідзе пра самае галоўнае — пра якасць прыгожасці жылля працоўных. Цяпер жа працы затрачваюцца многа, а кватэры атрымаюцца пасародкімі.

Неабходна таксама казюрова праекты інтэр'ераў і расстануюкай мэблі, з паказам фіранак і іншага абсталявання. Усе гэта павінна быць вынаходна і дапамага будучым навабелам.

Але адна справа — даць праект і каштарыс, так сказаць, загад на выкананне, а другая — правярць якасць выканання і ўносіць разумныя карэкцыі ў ходзе будаўніцтва. Правора і кіраўніцтва аддзяленніцы работ павінны быць абавязкова гарантаваць у межах каштарысу. На-другое, удзельваюць усе асабіласці пэўнага аб'екта, часта даводзіцца прымаць рашэнне непазасна на будоўлі. Па-трэцяе, часамі нааўны асартымент аддзяленніцы матэрыялаў не дае магчымасці дакладна прытрымлівацца праекта — у гэтым выпадку рашэнне таксама павінна быць прынята на месцы архітэктарам. Могуць быць выпадкі, калі аўтарскі калектыў знаходзіцца,

скажам, у Маскве, а будоўля ажыццяўляецца за многімі тысячамі кіламетраў. Тады архітэктары аўтарскі нагляд над імі патрэбна даручаць масовым архітэктарам.

У асабліва будынка анавару і ўсюрэдыне, у добраўпарадкаванні і аэаляніні ўчастка архітэктар павінен стаць адназным кіраўніком.

У трыцятых гадах, у перыяд бурнага развіцця будоўляў першых пільнодад, узнік лозунг: «Архітэктар — на рыштыва!» Тым больш цяпер, калі перад краінай стаюць грандыёзныя заданні ў галіне жыллёвага будаўніцтва, работы архітэктара на будоўлі — непахыг край.

Палажэнне аб аўтарскім нагляде, якое існуе цяпер, устарэла і асталя ад жыцця, яно суўраза крытыкавалася на з'ездзе архітэктараў, але так і засталася ў ранейшым выглядзе. Па сутнасці, яно толькі тароўціць ажыццяўленне аўтарскага нагляду. У прыватнасці, у ім не вырашана два галоўныя пытанні: правы і абавязкі аўтара на будоўлі і пытанне аб аплаце працы архітэктараў, якія ажыццяўляюць аўтарскі нагляд. Не менш важна таксама, каб у будоўлях арганізацыя, у прыватнасці, ў трыста аддзялення работ, быў штатны архітэктар, у абавязкі якога павінна ўваходзіць карэкцыроўка ўсіх пытанняў, звязаных з аддзяленнем тыповых будынкаў шпоз, жылых дамоў, добраўпарадкаваннем і аэаляніні ўчасткаў і г. д. Ён жа павінен накіроўваць і аўтарскі нагляд.

Не менш важны архітэктурна-планіровачны заданні, якія даюцца заказчыку грамадскімі і раённымі архітэктарамі. У іх павінен ўключана пункт аб матэрыялах па аддзяленні кватэр.

Неабходна, каб вышэйшыя арганізацыі прымалі на разгляд праектнае заданне толькі тады, калі ў ім указаны матэрыялы для аддзялення работ.

Саюз савецкіх архітэктараў і Саюз савецкіх мастакоў пры арганізуючай ролі Галоўнага ўпраўлення па справах архітэктары пры Савецкім Міністэрстве БССР многае з паказаных недарожнаў могуць выправіць.

Архітэктары павінны правіць у праектах і на будоўлі шмат творчасці, ведаў і добрай выдумкі. У кватэры працоўнага чалавека ўсе павінна быць зручна, гарманічна, проста і прыгожа.

Л. БОРМАН,
У. ФЯДЗЕНКА.

У Мінску — больш ста прафсаюзных бібліятэк. Многія з іх знаходзяцца ў дрэнных умовах, працуюць незадавальняюча, імі ніхто не кіруе і не цікавіцца.

Вось некаторыя прыклады. Бібліятэка работнікаў дзяржаўных устаноў з фондам літаратуры больш 40 тысяч тамоў займае невялікі пакой у падвальным памяшканні будынка Мінскага гарсавета. Загадвае ёю па сумашчуню таварыш б.б. спецыяльнай адукацыі. З працывастанамі і ўстаноўлена бібліятэка не трымае сувязі. Члены прафсаюза работнікаў дзяржаўных устаноў, якія жывуць у раёне трактарнага завода, ніколі не паедуць па некалькі кіламетраў у гэтую бібліятэку па кнігі. Ненадольку ад бібліятэкі размешчаны многія масавыя бібліятэкі ў вялікім фондам кніг: гарадскае — імя Янкі Купалы, Дзяржаўнае — імя У. І. Леніна, абласнае — імя А. Пушкіна і інш. Паўстае пытанне, ці патрэбна бібліятэка работнікаў дзяржаўных устаноў у цэнтры горада? Думаецца, лепш было б за кошт і фонд умацаваць бібліятэкі ва ўстаноўках і на працывастанках.

Другі прыклад. Беларускі рэспубліканскі саюз работнікаў дзяржаўнага гандлю і спажывецкай кааперацыі мае сваю бібліятэку з фондам кніг да 25 тысяч. У бібліятэку нельга ўвайсці, тут песня, няўтульна, кнігі параскіданы. Колькасць чытачоў незначная. У мінулым годзе бібліятэка не праводзіла ні канферэнцый чытачоў, ні літаратурных вечароў, ні іншых масавых мерапрыемстваў.

Многія галы існавала бібліятэка БРК саюза работнікаў мяса-малочнай прамы-

словаці. Яна разамісцілася ў клубе работчы Мінскага мясакамбіната. На працягу некалькіх год прафсаюз не адпуская бібліятэцы зрабкі на набыццё літаратуры. Было многа незадаволеных чытачоў. І вось з'явіліся «выхад са становішча» — вырашлі пазабіцца ад бібліятэкі. Не перадалі клубу мясакамбіната. Але справа ад гэтага не паляпшылася, а наадварот — яшчэ больш пагоршылася. Клуб цікавіцца пераважна камерцыйным бокам свайой работы. Бібліятэка і цяпер не мае магчымасці набыць новыя кнігі. Усе дні памяшканне клуба занята пад кіно. У БРК саюза работнікаў мяса-малочнай прамысловасці на ўсе скаргі работчы адказваюць: «Бібліятэка не наша, нахай разбаруцца на месцы...»

Галімы адпускаяцца срокі на камплектаванне бібліятэкі клуба будаўнікоў па Кавальскай вуліцы.

Многія бібліятэкі сістэмы прафсаюзаў ператварыліся ў пераважныя пункты. Яны атрымаваюць літаратуру ад абласнога бібліятэчнага калектара, а затым перапраўляюць яе ў раёны на свае працывастанках. Так, бібліятэка БРК саюза работнікаў аўтамобільных і шасейных дарог развоўціц пасля камплектавання кнігі ў Барысаў, Слуцк і г. д. Лепш было б, каб працывастанках за гэтыя срокі набывалі кнігі на месцах.

Паўсталя пытанне, каб прафсаюзныя арганізацыі па-сур'езнаму заняліся ўпарадкаваннем сеткі сваіх бібліятэк.

Л. ФРЫД.

У гэтым годзе Маладзечанскае абласное літаратурнае аб'яднанне пры рэдакцыі газеты «Чырвоны сцяг» значна актывізаваў сваю работу. Літгурткіцы амаль кожную сераду збіраюцца ў рэдакцыі і абмяркоўваюць новыя вершы, апавяданні, нарысы. Лепшыя творы змяшчаюцца на старонках абласной газеты.

У дні падрыхтоўкі да выбароў у Вярхоўны Савет СССР маладзечанскія маладыя літаратуры выязджаюць у раёны, калісясь вобласці і арганізуюць там літаратур-

ныя вечары з выбарчыкамі. Нядаўна такі літаратурны вечар адбыўся ў Шыманскім раённым Доме культуры, дзе з чытаннем сваіх новых вершаў выступілі маладыя паэты Міхась Карпенка, Аляксандр Харкевіч, Міхась Чапрусаў і інш. На вечары было праведзена абмеркаванне першага нумара альманаха «Нарач».

Зараз маладзечанскія літаратуры рыхтуюць чарговы нумар альманаха.

Л. ІЧУЧІНА.

У літаратурнай Маладзечаніччыні

У гэтым годзе Маладзечанскае абласное літаратурнае аб'яднанне пры рэдакцыі газеты «Чырвоны сцяг» значна актывізаваў сваю работу. Літгурткіцы амаль кожную сераду збіраюцца ў рэдакцыі і абмяркоўваюць новыя вершы, апавяданні, нарысы. Лепшыя творы змяшчаюцца на старонках абласной газеты.

У дні падрыхтоўкі да выбароў у Вярхоўны Савет СССР маладзечанскія маладыя літаратуры выязджаюць у раёны, калісясь вобласці і арганізуюць там літаратур-

ныя вечары з выбарчыкамі. Нядаўна такі літаратурны вечар адбыўся ў Шыманскім раённым Доме культуры, дзе з чытаннем сваіх новых вершаў выступілі маладыя паэты Міхась Карпенка, Аляксандр Харкевіч, Міхась Чапрусаў і інш. На вечары было праведзена абмеркаванне першага нумара альманаха «Нарач».

Зараз маладзечанскія літаратуры рыхтуюць чарговы нумар альманаха.

Л. ІЧУЧІНА.

У літаратурнай Маладзечаніччыні

У гэтым годзе Маладзечанскае абласное літаратурнае аб'яднанне пры рэдакцыі газеты «Чырвоны сцяг» значна актывізаваў сваю работу. Літгурткіцы амаль кожную сераду збіраюцца ў рэдакцыі і абмяркоўваюць новыя вершы, апавяданні, нарысы. Лепшыя творы змяшчаюцца на старонках абласной газеты.

У дні падрыхтоўкі да выбароў у Вярхоўны Савет СССР маладзечанскія маладыя літаратуры выязджаюць у раёны, калісясь вобласці і арганізуюць там літаратур-

ныя вечары з выбарчыкамі. Нядаўна такі літаратурны вечар адбыўся ў Шыманскім раённым Доме культуры, дзе з чытаннем сваіх новых вершаў выступілі маладыя паэты Міхась Карпенка, Аляксандр Харкевіч, Міхась Чапрусаў і інш. На вечары было праведзена абмеркаванне першага нумара альманаха «Нарач».

Зараз маладзечанскія літаратуры рыхтуюць чарговы нумар альманаха.

Л. ІЧУЧІНА.

У літаратурнай Маладзечаніччыні

У гэтым годзе Маладзечанскае абласное літаратурнае аб'яднанне пры рэдакцыі газеты «Чырвоны сцяг» значна актывізаваў сваю работу. Літгурткіцы амаль кожную сераду збіраюцца ў рэдакцыі і абмяркоўваюць новыя вершы, апавяданні, нарысы. Лепшыя творы змяшчаюцца на старонках абласной газеты.

У дні падрыхтоўкі да выбароў у Вярхоўны Савет СССР маладзечанскія маладыя літаратуры выязджаюць у раёны, калісясь вобласці і арганізуюць там літаратур-

ныя вечары з выбарчыкамі. Нядаўна такі літаратурны вечар адбыўся ў Шыманскім раённым Доме культуры, дзе з чытаннем сваіх новых вершаў выступілі маладыя паэты Міхась Карпенка, Аляксандр Харкевіч, Міхась Чапрусаў і інш. На вечары было праведзена абмеркаванне першага нумара альманаха «Нарач».

Зараз маладзечанскія літаратуры рыхтуюць чарговы нумар альманаха.

Л. ІЧУЧІНА.

У літаратурнай Маладзечаніччыні

У гэтым годзе Маладзечанскае абласное літаратурнае аб'яднанне пры рэдакцыі газеты «Чырвоны сцяг» значна актывізаваў сваю работу. Літгурткіцы амаль кожную сераду збіраюцца ў рэдакцыі і абмяркоўваюць новыя вершы, апавяданні, нарысы. Лепшыя творы змяшчаюцца на старонках абласной газеты.

У дні падрыхтоўкі да выбароў у Вярхоўны Савет СССР маладзечанскія маладыя літаратуры выязджаюць у раёны, калісясь вобласці і арганізуюць там літаратур-

ныя вечары з выбарчыкамі. Нядаўна такі літаратурны вечар адбыўся ў Шыманскім раённым Доме культуры, дзе з чытаннем сваіх новых вершаў выступілі маладыя паэты Міхась Карпенка, Аляксандр Харкевіч, Міхась Чапрусаў і інш. На вечары было праведзена абмеркаванне першага нумара альманаха «Нарач».

Зараз маладзечанскія літаратуры рыхтуюць чарговы нумар альманаха.

Л. ІЧУЧІНА.

У літаратурнай Маладзечаніччыні

У гэтым годзе Маладзечанскае абласное літаратурнае аб'яднанне пры рэдакцыі газеты «Чырвоны сцяг» значна актывізаваў сваю работу. Літгурткіцы амаль кожную сераду збіраюцца ў рэдакцыі і абмяркоўваюць новыя вершы, апавяданні, нарысы. Лепшыя творы змяшчаюцца на старонках абласной газеты.

У дні падрыхтоўкі да выбароў у Вярхоўны Савет СССР маладзечанскія маладыя літаратуры выязджаюць у раёны, калісясь вобласці і арганізуюць там літаратур-

ныя вечары з выбарчыкамі. Нядаўна такі літаратурны вечар адбыўся ў Шыманскім раённым Доме культуры, дзе з чытаннем сваіх новых вершаў выступілі маладыя паэты Міхась Карпенка, Аляксандр Харкевіч, Міхась Чапрусаў і інш. На вечары было праведзена абмеркаванне першага нумара альманаха «Нарач».

Зараз маладзечанскія літаратуры рыхтуюць чарговы нумар альманаха.

Л. ІЧУЧІНА.

У літаратурнай Маладзечаніччыні

У гэтым годзе Маладзечанскае абласное літаратурнае аб'яднанне пры рэдакцыі газеты «Чырвоны сцяг» значна актывізаваў сваю работу. Літгурткіцы амаль кожную сераду збіраюцца ў рэдакцыі і абмяркоўваюць новыя вершы, апавяданні, нарысы. Лепшыя творы змяшчаюцца на старонках абласной газеты.

У дні падрыхтоўкі да выбароў у Вярхоўны Савет СССР маладзечанскія маладыя літаратуры выязджаюць у раёны, калісясь вобласці і арганізуюць там літаратур-

ныя вечары з выбарчыкамі. Нядаўна такі літаратурны вечар адбыўся ў Шыманскім раённым Доме культуры, дзе з чытаннем сваіх новых вершаў выступілі маладыя паэты Міхась Карпенка, Аляксандр Харкевіч, Міхась Чапрусаў і інш. На вечары было праведзена абмеркаванне першага нумара альманаха «Нарач».

Зараз маладзечанскія літаратуры рыхтуюць чарговы нумар альманаха.

Л. ІЧУЧІНА.

У літаратурнай Маладзечаніччыні

У гэтым годзе Маладзечанскае абласное літаратурнае аб'яднанне пры рэдакцыі газеты «Чырвоны сцяг» значна актывізаваў сваю работу. Літгурткіцы амаль кожную сераду збіраюцца ў рэдакцыі і абмяркоўваюць новыя вершы, апавяданні, нарысы. Лепшыя творы змяшчаюцца на старонках абласной газеты.

У дні падрыхтоўкі да выбароў у Вярхоўны Савет СССР маладзечанскія маладыя літаратуры выязджаюць у раёны, калісясь вобласці і арганізуюць там літаратур-

ныя вечары з выбарчыкамі. Нядаўна такі літаратурны вечар адбыўся ў Шыманскім раённым Доме культуры, дзе з чытаннем сваіх новых вершаў выступілі маладыя паэты Міхась Карпенка, Аляксандр Харкевіч, Міхась Чапрусаў і інш. На вечары было праведзена абмеркаванне першага нумара альманаха «Нарач».

Зараз маладзечанскія літаратуры рыхтуюць чарговы нумар альманаха.

Л. ІЧУЧІНА.

У літаратурнай Маладзечаніччыні

У гэтым годзе Маладзечанскае абласное літаратурнае аб'яднанне пры рэдакцыі газеты «Чырвоны сцяг» значна актывізаваў сваю работу. Літгурткіцы амаль кожную сераду збіраюцца ў рэдакцыі і абмяркоўваюць новыя вершы, апавяданні, нарысы. Лепшыя творы змяшчаюцца на старонках абласной газеты.

У дні падрыхтоўкі да выбароў у Вярхоўны Савет СССР маладзечанскія маладыя літаратуры выязджаюць у раёны, калісясь вобласці і арганізуюць там літаратур-

ныя вечары з выбарчыкамі. Нядаўна такі літаратурны вечар адбыўся ў Шыманскім раённым Доме культуры, дзе з чытаннем сваіх новых вершаў выступілі маладыя паэты Міхась Карпенка, Аляксандр Харкевіч, Міхась Чапрусаў і інш. На вечары было праведзена абмеркаванне першага нумара альманаха «Нарач».

Зараз маладзечанскія літаратуры рыхтуюць чарговы нумар альманаха.

Л. ІЧУЧІНА.

У літаратурнай Маладзечаніччыні

У гэтым годзе Маладзечанскае абласное літаратурнае аб'яднанне пры рэдакцыі газеты «Чырвоны сцяг» значна актывізаваў сваю работу. Літгурткіцы амаль кожную сераду збіраюцца ў рэдакцыі і абмяркоўваюць новыя вершы, апавяданні, нарысы. Лепшыя творы змяшчаюцца на старонках абласной газеты.

У дні падрыхтоўкі да выбароў у Вярхоўны Савет СССР маладзечанскія маладыя літаратуры выязджаюць у раёны, калісясь вобласці і арганізуюць там літаратур-

ныя вечары з выбарчыкамі. Нядаўна такі літаратурны вечар адбыўся ў Шыманскім раённым Доме культуры, дзе з чытаннем сваіх новых вершаў выступілі маладыя паэты Міхась Карпенка, Аляксандр Харкевіч, Міхась

МАЦНЕЮЮЦЬ БРАТНІЯ СУВЯЗІ

З кожным годам мацнеюць творчыя сувязі беларускіх пісьменнікаў з пісьменнікамі братніх народаў. За апошні час многія нашы літаратары пабывалі ў суседніх рэспубліках, выступалі там на сустрэчах з чытачамі, знайміся з жыццём пісьменніцкіх арганізацый.

Пашырэнне выдання кніг беларускай літаратуры на мовах народаў Саветаў Саюза. Лёвчыцкі творы беларускай аўтарскай выдавецтва ў Маскве, Ленінградзе, у Украіне, у Малдавіі, Літве, Ніядайна Армянскае дзяржаўнае выдавецтва выдала «Анталогію беларускай літаратуры». У ёй змешчаны творы 52-х нашых празаікаў і паэтаў. У перакладах іх твораў удзельнічалі многія армянскія літаратары.

Днямі Беларусь наведаў армянскі паэт Цакан Шоенці, які прыймаў удзел у перакладах твораў беларускай паэзіі. Ён знаёміўся з жыццём працоўных рэспублікі, пабываў на прапрыёмствах, у музеях і тэатрах Мінска. У Саюзе пісьменніцкай БССР абдыслася сустрэчка з таў. Шоенціам. У гутарцы удзельнічалі П. Броўка, І. Шамякін, Я. Васіленак, Т. Хадкевіч, М. Хведаровіч, А. Ескакоў і іншыя пісьменнікі.

— Пісьменнікі Беларусі, — сказаў П. Броўка, — з вядомай павягай адносіцца да старажытнай і сучаснай армянскай літаратуры, якая мае вялікі гістарычны вопыт, унесла вялікі ўклад у скарбніцу сусветнай літаратуры. Мы з удзячнасцю сустракаем выхад «Анталогіі беларускай літаратуры» на армянскай мове. Пастараемся адказаць на гэту доваду армянскіх пісьменнікаў да нас тым, што імя больш будзем перакладаць іх твораў на беларускую мову.

Я думаю, што беларускім і армянскім пісьменнікам трэба часцей сустракацца. У хуткім часе будзе праходзіць рэспубліканскія з'езды пісьменнікаў. Спадзяемся, што дэлегацыя армянскай літаратуры пабывае на з'ездзе ў нас. Было б добра таксама, каб таварышам у Арменіі часцей прызджалі да нас у творчыя камандзіроўкі, сустракаліся з працоўнымі рэспублікі на літаратурных вечарах і канферэнцыях.

У адказ на гэтыя словы Цакан Шоенці заявіў: — Я вельмі рад, што наведаў Беларусь, з якой звязаны многія армянскія пісьменнікі. Вялікае дражненне на мяне пакінуў Мінск. Гэта горад, які мучыць змаганні ў раёне Айчынай вайны і зародзі славянца сваімі працоўнымі поспехамі. Новыя жыллыя кварталы, дамы, вуліцы, заводскія карпусы — усё гэта варты павагі.

Паміж беларускімі і армянскімі літаратарамі доўга існуе шчырае дружба. У нас не адночы выходзілі кнігі беларускіх пісьменнікаў на армянскай мове. Рыхтуюцца да 40-годдзя Вялікага Кастрычніка, мы заўважым выхад «Анталогію беларускай літаратуры». Творы, уключаныя ў яе, з вялікай любоўю перакладалі ўсе армянскія паэты.

Хоча мы знаёмімся даўка адзін ад аднаго, — сказаў у заключэнне Цакан Шоенці, — нашы сэрцы звязаны кроўнымі ніжамі. Маё наведанне Беларусі апамагло мне яшчэ бліжэй пазнаць і з беларускай сацыялістычнай культурай, і жыццём пісьменніцкай арганізацыі. Вельмі прыемна, што ў праходзіць тыдні літаратур братніх народаў. Мы пастараемся перанесці гэты вопыт.

Свято Леніна

Занגעўрскія скалі, Гаўкія пісьніны. На гары апаўчоны Спыняю свой крок. Тут быў чутны раней Толькі клёкат арліны Ды відыць быў Нябёс невялікі шматок.

Нібы ластвак гнёды, Вясялыя хаты, На паяцоўках між гор Маладыя сады. Я гляджу, як электрасвятло Морак косіць На саяжынах, Аўляных шырокіх шляхах.

Я стаю, чую: Радзіце песні разнісоў Па гары, па цяснінах, Па горных хрыбах. Я гляджу, як электрасвятло Морак косіць На саяжынах, Аўляных шырокіх шляхах.

Паміж скал Занגעўрскіх Вясялыя краны. І хоць я не дзіўлюся, Спакояна стаю, Стала звычай праца І наша стараніцца, Але ўсё ж захалецца Ніка не ўтаю.

Па цяснінах Маюскае радзім грае, Ад электрасвятла Стаў чароўным прастор. Я ж сядзе Як пад зоркай Крэмля Ачлываю,

Хочь стаю ў Занגעўры Далёка між гор. Мы каменні ўсе, Мы ўсе скалы разбудзім. І любімы мы нетры Расквешым жыццём. Сваёму Леніна Служыць для радасці людзям, Ён зямлю асвятліў Сваёй сэрца агнём.

Пераклад А. Астрэйкі.

Цакан Шоенці Беларусі

Люблю тваю зямлю ад усяе душы, Вось так, як любіць верны сын Арменію. Тваіх людзей люблю, тваіх прастораў шыр, О, Беларусь, край светлага праменьня!

Мне адусюль твай абеліск відаён, Як мудрасць Леніна — ён над зямлёй узняты; Мые вітае з будучыні дзеён І надзяляе гордай сілай брата.

Твой новы Мінск прасторным, светлым стаў, Такім прыгожым ён не быў ніколі. Ён галаву сваю пад неба ўзняў, Як твой народ, адчуўшы сэрцам волю.

Чароўны край, ты майстра і героя, Крыніца песень і маіх натхненняў. Скарбніцу зноў пекаты тваёй Як сцяг нясуць у сэрцах пакаленняў.

Люблю, падлі і гоман твой лясны, І песні жаўрука, вясёлыя молах клёна, І позірк сініх воч працэскавай вясны, І косы русыя тваіх дзяўчат чароўных.

Дубоў тваіх вясёлы карагод, І што ні дуб — юнак стаіць плячыстым, Яны як сталь, як слаўны твой народ, Як скалы твае пад небаў чыстым.

Я зачарованы тваёю пекатой, Тваім народам, песеннай гаворкай. І ў родным краі, там — у Арменіі маёй Любові ў сэрцы захаваю зорку.

Аўтарызаваны пераклад з армянскай мовы Міколы Хведаровіча.

Ерэванскі дожджык

Прарыстае хмарка плыла з Араты, Расла і расла над далінай заўрата, Красада маланкі, дажджом пасыпала Сады і палаты, квартал за кварталам. На скверы лілеяў уаборы прыветным Паселісь росеня кроплі-маністы. Дасяў вінаград ужо ў садзе залёным. Пюць водар духмяны дасеўшыя гроны. Ад кветак вясёлкі смугою затканы, Не моўкіне, не ціхне праспект Абаяна. Ні рос, ні дажджык мне тваіх не напіцца, — Така ты любая сэрцу, сталіца.

Пераклад Р. Няха.

Ёлка

Каб скронаў тваіх не крануліся годы, Пакельнай парой і ў змяну сюцю Яна застаецца прыгожай і дужай. Сабою ўпрыгожана горы і долы. Будзь, друг мой, заўсёды прыветным, вясёлым.

Пераклад Р. Няха.

Фельетон Вось такія дактары...

Людзі, якія школьнікі могуць называць дэямі, пакітаючы час, калі творы чалавек, асабліва ў вясні, часта лячэцца ў розных шпіталю і «яснавідаў». Забываюць, напрыклад, у небаракі зваж так, што рот не можа закрываць, — і знахарка, прыскачоны святой вадзіцэй, шчына над ім замоу: «Зубы, зубочкі, ці елі вы сухарочкі? Калі ж вы не еслі, каб вы амелілі... Перазіліся, змяні боль, на сухі лес, на гарэзле лядаў». А такую хворобу, як кароста, лячылі іншы раз, густа папосеннай каламазю. Адвядуць такую «гаючай» мазі, хворы гаюць быў ад болю, здаецца, вышэй п'ят падскочыць.

Той невясёлы час мы цяпер успамінаем з усмешкай. Сёння, калі чалавек зларыцца захварэць, будзь гэта ў горадзе, ці нават у далёкай вёсцы, ён шукае дапамогі ў спецыяліста — медыка, які мае адпаведную адукацыю. Наш чалавек бачыў у асобе ўрача прадстаўніка імяна саўскай навуцы, самай перадавой у свеце. Людзі, з сучаснай, звышзвычайна дэварожна свешкаму ўрачу адно з самага дарагога, што ў іх ёсць, — сваё здароўе, а значыць — і жыццё. І гэта натуральна: белзна, у шырокім сэнсе гэтага слова, медыцынскага халата — без п'яна.

Між тым, усё яшчэ ёсць лічаныя шарлатаны, якія пад выклікам урачоў спрабуюць лячыць хворых. Пра іх зачыныя ў народзе кажуць: «Вось такія дактары вымуць душу без пары...»

Перад следствам Кобрынскай мікрабнай пракуратуры Брэскай вобласці ляжыць на стала некалькі аркушаў паперы, спаласаваных нервовым пошчыкам. Літары крыўны, вострыя, папера пахарабана так, нібы гэта было напісана не алоўкам, а вострымі, нават не пазногцямі, а кіпшорамі. Следчы чытаў:

«Нечалавечая цяжкасць, якая... атручыла жыццё на працягу доўгіх год, прывяла мяне да думкі, што ў імя дзяцей маіх... трэба... расказаць горку і неспрыемную праду...»

Прачытаўшы словы «у імя дзяцей маіх», следчы прыгадаў дзесяткі «чужых» дзяцей, якія маглі застацца сіротамі ад рукі шарлатана, чыё пісьмовае прызнанне ляжала перад ім на стала. Работнік пракуратуры прабягаў вачыма далей напісанае:

«У жыцці нічога не катце так чалавек, як сумленне, якое не дае спакою ні ўдзень ні ўначы пасля зробленай у жыцці памылкі...»

«Памылкі, а не злачынства? Ён і тут хрыпадушніца, хоча расчуліць, выплакчы сабе апраўданне!...»

«На самай справе... чытаў далей следчы... сапраўднае маё прызвічча, імя і імя па бацьку не Тайноў Юры Алксандравіч, а Дземчанка Васіль Іванавіч...»

«Тое, што вы Дземчанка, мне вядома і без вашага прызнання... — зазначыў следчы. Дык хто ж такі Тайноў, ён жа Дземчанка?»

Вясной мінулага года ў Кобрынскую балыню былі прывезены ў вельмі цяжкім стане двое хворых грамадзян... — Хто вас лячыў? — запытаў іх.

«Доктар Тайноў, той самы, што нядаўна працаваў у вас хірургам...»

«Пры вобску на хвацеры Тайноўа было знойдзена многа розных медыцынскіх ліквараў, імяна п'янтэка, а срод па пер — шмалікая перапэтка Тайноўа з Міністэрства аховы здароўя ССРС, з якой было вядома, што ён хадаўчыў аб аднаўленні яго на ранейшай пасадзе ўрача-хірурга...»

Пры далейшым расследаванні пракуратуры стала вядома, што Тайноў, працягуючы ў Кобрынскай балыні хірургам, праславіўся там поўным неўвядам, у п'янтэках медыцыны, не ўмеў, напрыклад, правільна трымаць скальпель... Да таго ж Тайноў не прадставіў дыплама аб заканчэнні медыцынства, хаця ў яго працоўнай кніжцы была запісана, што з 1946 па 1950 г. ён працаваў у Чалыбінскай ўрачоў-хірургам. За неўвяду і непрадстаўленне дыплама ўрача Тайноў быў зволены з працы ў Кобрынскай балыні. Там ён разгарнуў хірургічную дзейнасць на сваёй кватэры, у выніку чаго некалькі яго пацыентаў засталіся калекамі. Жыццё іх выратавалі толькі сапраўдныя ўрачы мясцовай балыні.

Будучы арыштаваным, Тайноў на допыце паказаў, што ён нарадзіўся ў Дзепратроўскі інстытут, дзе ў 1938 г. скончыў медыцынскі інстытут... У першыя ж дні вайны, у час фашыскай забародзіроўкі Дзепратроўскага нібыта загінуў яго бацька і там жа гэтаму згарэў яго дыплом... Тайноў, вядома, у пракуратуры не паверыў і працягваў далейшае следства.

Было затрачана некалькі месяцаў, пакуль стала вядома, што ён ніколі не жыў і не вучыўся ў Дзепратроўску, што яго сапраўднае прызвічча Дземчанка... Знашлі і родную маці гэтай «круглат сярца», якая і цяпер жыць у сяле Новапаўлаўцы Дзепратроўскай вобласці. Сына сваёго яна адразу пазнала на фотаздымку і адразу назвала яго сапраўдным імем — Васіліем, а не Юрыкам... Зліваліся старыняк, што дзіцяці, якое ў вайну прапала без вестак, аб чым было пісьмовае паведамленне з райваенкамата, раптам, пасля чатырнаціці год, уваскрэсла... Уваскрэс нягоднік, які стога чхаў нават ад яе, роднай маці, узятую сабе чужое прызвічча.

Прыпытыў, які кажуць, да сцяны неабвержанымі доказамі, Тайноў (Дземчанка) нарэшце прызнаўся следчаму, што ён сапраўды ніколі не вучыўся на ўрача, а працаваў ім дзеля таго, каб «мець кавалак лёгкага хлеба», і прызвічча «Тайноў» выбраў не выпадкова — хацеў ад усёго блага свету ўтаіць сваё мінулае «бездыпломнае юнацтва». Аб усім гэтым абязброены бандыт, з рук якога вырвалі дунагобын скальпель, і прызнаўся следчаму ў пісьме, вытрымкі з якога прыводзіліся вышэй.

Іжыўрач Тайноў (Дземчанка) народным судом перагна ўчастка Кобрынскага раёна быў прызначаны асуджана да працяглага тэрміну пазбаўлення волі. Адпаведная ўстанова пазбавіла яго і вайсковага звання капітана медыцынскай службы, якое ён атрымаў пры дапамозе фальсіфікаваных дакументаў.

Нажал, Тайноў (Дземчанка) не адзін шарлатан у медыцыне. Ён мае свайго сабрата па зброі ў асобе Лінніцкага Івана Фаміліна.

У нашай газеце ад 19 чэрвеня мінулага года быў змешчаны фельетон «Сцежкамі Астэпа Бендэра», аб тым, што нейкі Лінніцкі І. Ф., жыхар Мінска, набыў фальсіфікаваныя, патарыяльны засведчаныя копіі з дыпламаў аб заканчэнні ім двух кіеўскіх — палітэхнічнага і медыцынскага — інстытутаў. Не маючы адпаведных асветы і ведаў, ён доўгі час у розных арганізацыях займаў пасады інжынера, а потым загадкава адлядаў у рэдакцыі часопіса «Здравоахранне Беларусі»... Адразу ж пасля змяшчэння гэтага фельетона ў нашу рэдакцыю былі дасланы пісьмы чытачоў, у якіх паведамляліся новыя факты дзейнасці гэтага обер-Бендэра. Аказваецца, ён мае і трэці

дзіцячы дыплом — аб заканчэнні ім у 1935 г. Мінскага медыцынскага інстытута. (Заўважым, што ўсе тры інстытуты ён «канчаў» адначасова! Больш таго, Мінскі медыцынскі інстытут ён «аспіцаў» у тым годзе, калі там зусім не было выпускна з прычыны пераходу інстытута з чатырох — на пяцігоддзю тэрмін навучання!). Чытачы паведавалі рэдакцыі, што Лінніцкі І. Ф. у 1952 г. нават прапанаваў ўрачоў-фтызіятрам у туб. санаторыі «Літца» каля Віцебска. Пасля некалькіх месяцаў «практыкі» над людзьмі, хворымі на туберкулёз лёгкіх, ён быў зноў пазбаўлены тым, што перапісваў урачышчы мясцовай арганізацыі з архіўных лячэбных карткаў у дакументальныя замачаваныя за ім хворых, што ён прыпісваў хворым шкідную дзірвоку лякарстваў... Не маючы ніякай медыцынскай адукацыі, Лінніцкі нават накладваў пнеўматыкы, выступаючы такім чынам у ролі хірурга!...

У выніку следства, праведзенага адпаведнымі органамі, было поўнасна пацверджана сістэматычнае махлярства неўвяды Лінніцкага з трыма дыпламамі інжынера і ўрача. На судзе (справу разглядаў нарасуд ІІ участка Кастрычніцкага раёна Мінска) было даказана, што Лінніцкі не толькі калечыў людзей у санаторыі «Літца», а і тое, што ён п'яны час займаў пасаду галоўнага ўрача былой Любчанскай райсанэпідстанцыі.

Прайдзіўшы быў прызначыты да крмынскіх аддзяленняў. Раёны народны суд прыгаварыў яго да чатырох год пазбаўлення волі... А неўзабаве судовая калегія па крмынскіх справах Мінскага абласнога суда ў складзе старшынства члена т. Мастагова і членаў тт. Шуўчыка і Сенатарова рашыла: «асуджанага Лінніцкага вызваліць ад пакарання і лічыць яго не маючым судзімацца».

Запытаеце, чаму ж ён застаўся без пакарання? Пра гэта працягваюць ў вызначэнні той жа калегіі наступныя радкі: «...пра справе не здабыта доказаў, каб Лінніцкі прыносіў шкоду дзяржаўнай установе, а таму артыкул 250, пункт «б» КК БССР з прыгавара і быў выключаны».

У такім рае цікава запытаць, а Якую «карысць» прыносіў Лінніцкі ў дзяржаўнай установе — санаторыі «Літца» калечыць хворых? б) Якую «карысцю» работу ён праводзіў у райсанэпідстанцыі? в) Колькі дзесяткаў тысяч рублёў дзяржаўных грошай праеў махляр Лінніцкі, хача б і Мінскім галоўнаштамце, дзе ён, прад'явіўшы «дыплом» інжынера, на працягу амаль года «вынаходзіў» нейкую механічную сроду-гучыню? Нарэшце: г) Як называў на юридычнай мове той факт, што Лінніцкі І. Ф. ні аднаго дня не быў у Савецкай Арміі, не мае ніякай медыцынскай адукацыі, а атрымаў вайсковае званне капітана медслужбы? Можна гэтым самым ён «не прыносіў шкоду дзяржаўнай установе», а толькі карысць?

Каратей кажуць, обер-Бендэр выскачыў сухім з вадзі. Пасля гэтага, пры дапамозе тых жа фальсіфікаваных дыпламаў, ён прылажыў на пасаду... інжынера-тэхнолага на рамонтна-механічным заводзе Мінскага мясакамбіната. За элементарнае няведанне інжынернай справы адтуль яго неўзабаве прагналі... «на ўласнаму жаданню». Але ён не разгубіўся: знайшоў новае шпеленкае месца «на спецыяльнасці»... Вось які наш расказ пра ўрачоў-шарлатану і пра тое, які іншы раз чорнае і муратае называюць белемкім і чысненым! Л. ЯЛЕНЦЬ.

ЯНО ПАЧЫНАЛАСЯ ТАК

(Працяг. Пачатак на 3-й стар.)

Ляты або кідаліся ў вяду на кавалачкі хлеба. Асмалеўшы хадылі па самому крачку берага, падбіраючы хлеб. І калі хадылі, былі зусім не падобныя на сябе — імклівыя, востракрылыя птушкі, якія лётаць над морам. Дробныя тэпачы па пяску, яны нагадвалі вадзіных курачак, павязаных чорнымі хустачкамі пад бараду. Кармілі чаек і Максім Сцяпанавіч з Верай Антонаўнай. Глядзелі на мора, на захад сонца — вялікае, кроху прылоскутага, вогненнага. Яно павой на вачках, апускалася ў мора, і за апошнім яго промнем лёгка было прасачыць. Промень гас, і кавалачкі ахіналі мяккія зморкі. Лінія гарызонту знікала. Мора і неба адлілася ў далечыні, і рыбакі баркасы тавы рабіліся падобнымі на самалётны, якія стром ляцелі над ваднай роўнядзю, на якой яшчэ трапалала святло.

Аднойчы на беразе яны асталіся самансам. Стоячы побач і пакутліва ўсміхнуцца, Максім Сцяпанавіч прытуліў Веру Антонаўну да сябе і нясмела паглядзіў на спіне. Ён глядзіў і ўсміхаўся, а яна, не пазіраючы на яго, па руц адчула, што ён усміхаецца, і сказала пра гэта.

Будучы закаханым, Максім Сцяпанавіч, магчыма, сё-тое, перабольваў. Але ва ўсім разе ў гэтым была і доля праўды. Так ці інакш, але пад канец месца ён — перакананы халасяцкі, які наогул недаверліва ставіўся да курортных знаёмстваў і прыгдоў, — бянтэжыўся і чарванецца, прапанаваў Веру Антонаўну выйсці за яго замуж.

Што Максім Сцяпанавіч ведаў дагэтуль пра яе? Вельмі мала. Ён знаў, што яна год як развясала за архітэктарам Юркевічам і жыўе ў Маскве з сынам. Чуў, што ў яе некалі быў роман з былым начальнікам Архітэктурнага ўпраўлення... Але ж гэта было іспытанне. Жанычы з мінутым — гэта Максім Сцяпанавіч назіраў не адзін раз — найдальш і самыя строгія ахуюнікі сямі.

З Рыжскага ўзмор'я яны пехалі проста ў Мінску, а адтуль — Юрыкам і рэчамі — у Мінску. Юра плакаў перад адзінацім, уключыўшы прасіў маці, каб яна не рабіла гэтага, а потым раптам і надоўга ўнураўся і як бы здарэўшы ў гадух дзіцячых варажосці да ачыма і маці. Усю дарогу ён вучанчым зыркаў на іх вачыма з верхняй лаўкі вагона, а калі Максім Сцяпанавіч, не стравяўшыся, пачынаў мілаваць маці, адварочваўся да сямкі, балоча кусоцы гуды ад агіды. Калі ж нарадзіліся Соня і Ленчыка, рэзнасць яго не толькі не паменшыла, але стала яшчэ больш люта.

І толькі рэчым непахоўна кастольліваць Веру Антонаўну папаздаваў баду.

Гэтыя думкі яшчэ больш разварадзілі душу Максіма Сцяпанавіча. Карчыны, якія вяршана паласкава памыць, зноў напамінілі, куды і чаго едзе, і ён пачаў глядзець праз акенца машыны на бяскрайні зіхатлівы прастор.

Анекуль набегла ліловая змра, сіпанула залатым шытанскім дажджом. Вясёлы, буйныя кроплі ўкрылі рабінчым вадзіную роўнядзю. Падаючы, яны пабіскараці, іскрыліся на сонцы і, калі пыхаліся ў вяду, успыхнуўшы апошні раз, гасі ў ёй, а роўнядзь загаралася і мігцела. «Мора, Мінскае мора», — з тужлівым здзіўленнем падаў Максім Сцяпанавіч, удыхнуўшы дажджавую свежасць, і спытаўся ў шафэра, каб толькі спытацца:

— Колькі яны кіламетраў, Федзя? — Пра што гэта вы? — азваўся шафэр. — Пра мора... — Трыццаць два ў даўжыню.

З хмарою прыляцелі і вецер. Сціраючы рабоніне, ён пагнаў па вадзе бялявыя палосы. Максім Сцяпанавіч прасачыў за адной, як задалася самай імклівай, пакуль яна адбегала ад берага, паспрабаваў сабрацца з думкамі. Да каго звярнуцца — у ЦК ці проста да Бувейча? І што гаварыць? Мабыць, прыдзець даводзіць не Юркава, а сваё права на тое, каб пасынак вучыцца. Няхай прымуць звыш нормы — яму спытэндзі не трэба. Юрка павінен вучыцца, інакш у сямі пойдзе такі вярхал, што жыццё будзе не жыццём, а пеклам. Жонка мае рацыю: так робіць многія. У час работы прыёмнай камісіі Бувейч, казалі, вымушаны нават выключыць тэлефон... Аднак гэта не спакоеўвала, злавала і тое, што даўдзена прасіць ласкі, а ён даўно ўжо адвек што-небудзь прасіць.

— Вы дарэмна спінілі недацэньваецца — заўважыўшы дрэнны настрой Максіма Сцяпанавіча, загаварыў Федзя, ведаючы, што шэф любіць, калі ён пра што-небудзь прыяждае сады. З гэтага аўтазаводу ўчора прыяждаў сады. З гэтага аўтазаводу ўчора Мікіта Мікітавіч Кашын спеціалістаўмавага гашулка падпаўці. Такі змёр, што страшна.

— Тут думкіня яма калі, не толькі... адказаў Максім Сцяпанавіч, — А Кашыну, што яму, састарэламу спрытару. Ён, мабыць, і сам дагэтуль не разабраўся, што ён... Давай, гэтані, калі ласка... У горад Максім Сцяпанавіч прыхаў кроху заспакоены і рашучы. У двор палітэхнічнага інстытута заяжджыць не захачеў, а загадаў, каб Федзя чакаў яго на вуліцы.

Вестыбюль сустраў яго гулам узрушаных галасоў і страўнай мітуснёю. З халодным заклочным выгладам ён працісчыўся праз людскі вір да швейцара, кінуў яму і, баючыся, што яго спыняць і тады даядзена тлумачыць, чаго яму трэба тут, паспешліва стаў падарываць на левыя на другі паверх. Перад самымі дзвярыма ў прыёмную дырэктара Максім Сцяпанавіч ледзь не сутыкнуўся з дзвучынай, якую пад рукі вялі юнак і пажылая запалкавая жанчына. Дзвучына, як неспрытомная, закінула назад галаву, і яна ківалася ў яе пры кожным кроку. Мілы, прадаўгаваты твар быў бледны, без крывінікі, і ка цёмных, пушчых вейках дрыжалі слёзы.

— Ледзя, не трэба, ну не трэба, — сярзіта ўгаворваў яе хлопец. — Ну, Ледзя. Максім Сцяпанавіч хученка даў ім дарогу і ўвайшоў у прыёмную. На скураной канане і крэслах, што сталі ўздоўж сцяны, сядзелі наведвальнікі, і ён, каб не замінаць другім, адыйшоўся да айна... Але я пазналі: сакратарша з густымі галада прычысанымі валасамі і строгім энэргічным тварам, зірнуўшы на Максіма Сцяпанавіча, стала з-за свайго заваленга паперамі астоўкі і накіравалася да абіджытных карчычывым дэртматнам дзвярэй.

Выйшла яна з каніета разам з поўным мужыкам, які пакутліва крывіўся, выціраў скамечанай насоўкай лоб, шчокі, і голасна сказала:

— Таварыш Сасноўскі, Сяргей Ларыянаў, вяс прасіць зайці. Бувейч сядзеў за пісьмовым сталом і нешта пісаў на вырвакым з службовага бланкета лістку са штампам інстытута. У светлым прасторым кабінце, за вялікім пісьмовым сталом яго шупчала ў лёгкім шарні гаворкі постаць выгладзіла зусім несамавіта Убачыўшы Максіма Сцяпанавіча, ён паволь падніўся з крэсла і працягнуў цераз стол маленькую дужую ружу. Хмуры стомлены твар яго трохі прасветляў.

— Багацее пакрысе, — сказаў ён, разгладжываючы Максіма Сцяпанавіча карымі разумнымі вачыма. — Чуў, чуў... Ну і як там ля самага сінга мора? — Ды нішто, — адказаў Максім Сцяпанавіч, удычыны Бувейчу за тое, што не пачаў адразу гаварыць пра справу.

— А ў мяне кемпрывені... — Бувейч выніў з шэфяды лісты паперы, змававічы скрэпай, і паклаў перад сабою. — Вымова міністра. Тром дырэктарам укаціў па гарачы з папярэджаннем.

— Так, та-ак... — Летась, бачыць, перавысілі нормы прыёму.

Нешта абарвалася ў гудзях Максі